

Hotărârea Sfântului Sinod privind declararea anului 2013 ca An omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena în Patriarhia Română, adresată ierarhilor și eparhiilor ortodoxe române din țară și străinătate:

Cu frățească dragoste, Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 25 octombrie 2011, a examinat **referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu declararea de către Patriarhia Română a anului 2013 ca „Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”**.

Având în vedere că în ședința Permanenței Consiliului Național Bisericesc din 7 septembrie 2011 a fost aprobată inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel cu privire la **declararea anului 2013** ca „Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”, la împlinirea a 1.700 de ani de la Edictul de toleranță religioasă de la Milano (313), și s-a stabilit ca aceasta să fie supusă examinării și aprobării Sfântului Sinod;

Ținând seama că această inițiativă are ca obiective: *prezentarea rolului și a importanței Sfinților împărați Constantin și Elena la încetarea persecuțiilor pe motive religioase în Imperiul Roman și recunoașterea creștinismului ca religie licită; evlavia lor în apărarea dreptei credințe și susținerea Bisericii creștine; cinstirea lor ca mari ctitori de locașuri sfinte; zelul lor pentru educația creștină; contribuția lor la susținerea și dezvoltarea lucrării social-filantropice a Bisericii;*

Luând act de **actualitatea temei în viața Bisericii și a societății și de necesitatea pregătirii din timp**, prin: **studii, articole, cărți de reflecție și manifestări** cu caracter liturgic, duhovnicesc, educativ, social-filantropic și teologic-științific; **organizarea de congrese, colocvii, seminarii, conferințe preoțești** cu tema: **„Sfinții împărați Constantin și Elena, promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii”**; **organizarea de pelerinaje** la Roma, Milano, Constantinopol, Ierusalim, Niș, precum și în alte locuri unde se află vestigiile ale ctitoriilor pe care le-au făcut Sfinții împărați Constantin și Elena; **evidențierea temei și a activităților organizate prin mass-media** Bisericii noastre; **evaluarea, la încheierea anului**, a modului de aducere la îndeplinire în eparhii a programului-cadru de celebrare a „Anului omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”;

Constatând că, pe baza obiectivelor prezentate de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în cadrul ședinței Permanenței Consiliului Național Bisericesc din 7 septembrie 2011, Cancelaria Sfântului Sinod a elaborat următorul **program-cadru pentru realizarea proiectului liturgic, cultural și mediatic** intitulat „**2013 - Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena**”:

I. În primul semestru al anului 2013 tema va fi tratată sub genericul „**Sfinții împărați Constantin și Elena, promotori ai libertății religioase** ” și prezentată astfel:

1. Starea Imperiului Roman înaintea Edictului de la Milano (313):

a) **Criza politică, militară și socială** (divizarea conducerii tetrarhice, luptele interne pentru putere și slăbirea autorității imperiale; războaiele pentru asigurarea stabilității imperiului; diversitatea etnică și culturală a imperiului, cauze ale instabilității societății romane) și **criza religioasă și morală**(confruntarea dintre păgânism și creștinism; influențe ale curentelor filozofico-religioase care au condus la degradarea vieții umane și a familiei);

b) **Persecutarea creștinilor și suferința Bisericii creștine** (cauze, forme de manifestare a persecuției, Biserica din catacombe, martiriul creștinilor - dezvoltarea cultului martirilor) și **manifestări preconstantiniene de toleranță relativă față de creștinism** (Nerva (96-98), Alexandru Sever (225-235), Filip Arabul (224-249), Gallienus (260-268).

2. Edictul de la Milano (313) - toleranță și libertate pentru Biserica creștină:

a) **Constantin cel Mare (306-337) - convertirea sa la creștinism** (de la păgânism la creștinism; rolul și importanța împărătesei Elena și ale tatălui său Constantius Chlorus, tolerant cu creștinii, la creștinarea lui Constantin cel Mare; arătarea semnelor Crucii pe cer, încreștinarea însemnelor militare (scuturi, steaguri) cu monograma creștină, victoria de la Pons Milvius - Podul Vulturului (312); botezul lui Constantin cel Mare;

b)*Edictul de la Milano* (313): înțelegerea de la Milano dintre Constantin și Licinius -februarie 313; reînnoirea edictului în Nicomidia - iunie 313 (Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, 10, V, 1-14; Lactantius, *Despre morțile persecutorilor*, XLVIII, 2-12); Perspective interconfesionale și istoriografice actuale referitoare la Edictul de la Milano;

c)*Urmările Edictului de la Milano - Carta libertății creștine și a toleranței religioase*: recunoașterea creștinismului ca religie oficială; toleranță religioasă completă într-o lume încă divizată între păgânism și creștinism - apariția conceptului de libertate de conștiință în materie religioasă în lumea greco-romană; restabilirea echilibrului politic și a păcii sociale în imperiu; creșterea autorității împăratului în Apus și Răsărit.

3.Sfinții împărați Constantin și Elena, susținători ai Bisericii:

a)*Politica socială și religioasă a lui Constantin cel Mare și relațiile dintre stat și Biserică*: promovarea în demnități publice a creștinilor cu comportament moral ireproșabil față de supuși; *consacrarea duminicii ca zi obligatorie de repaus în imperiu*, pentru creștini și păgâni (321); *emiterea de monede cu monograma creștină* (317); diminuarea rolului vechii capitale (cedarea palatului imperial de la Lateran către episcopul Romei) și *inaugurarea unei noi capitale și catedrale creștine la Byzantion* (Constantinopol - 11 mai 330), simbol al renașterii și înnoirii religioase și social-politice a Imperiului Roman etc;

b)*Viața bisericească în timpul lui Constantin cel Mare*: *încurajarea Bisericii de a-și organiza sinoade pentru apărarea învățaturii de credință și a unității ei*: Ancira (314); Neocezareea (314/315); Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325); *prețuirea demnității sacerdotale* prin scutirea clerului de impozite și de a îndeplini funcții cetățenești (municipale) obligatorii; *interzicerea accesului în rândul clerului a celor nedemni* (320, 326); *restituirea către comunitățile creștine a bunurilor confiscate în timpul persecuțiilor* (pământuri, grădini, capele, cimitire) și sprijinirea acestora de a-și constitui și administra patrimoniul (averea), în vederea asigurării educației creștine și a ajutorării celor nevoiași; înflorirea vieții monahale.

II. **În al doilea semestru al anului 2013**, tema va fi tratată complementar sub genericul „*Sfinții împărați Constantin și Elena, susținători ai Bisericii*” și prezentată astfel:

1. Importanța Sfinților împărați Constantin și Elena pentru viața și activitatea Bisericii:

a) *Dezvoltarea vieții liturgice, a artei și arhitecturii creștine: mari ctitori de biserici pe întreg cuprinsul imperiului* (Constantinopol, Ierusalim, Antiohia, Tir, Nicomidia, Trier, Roma, în teritoriile Daciei și Scythiei); *promotori și sprijinitori ai pelerinajului creștin* (pelerinajul împăratului Constantin cel Mare la inaugurarea *Bisericii învierii* de la Ierusalim, în 335; pelerinajul împărătesei Elena la Ierusalim pentru aflarea cinstului lemn al Sfintei Cruci și înălțarea acesteia de către Episcopul Macarie (14 sept. 326);

b) *Educația și familia creștină: virtuțile creștine ale Sfinților împărați Constantin și Elena* (cumpătarea, milostenia, evlavia, dreptatea față de supuși, iubirea de familie; fidelitatea conjugală, postirea, rugăciunea etc); *educația creștină a copiilor* (Lactantiu va fi educatorul lui Crispus, fiul cel mare al lui Constantin); *cinstirea părinților* (Constantin cel Mare prețuiește pe împărăteasa Elena, prin emiterea unei monede cu chipul acesteia); *sprijinirea Bisericii ca factor de educație creștină* (confecționarea a 50 de codici ai Sfintei Scripturi);

c) *Apărarea demnității umane prin legi și opere de caritate: interzicerea luptelor de gladiatori* (325) *și a pedepselor contrare învățaturii creștine* (răstignirea, stigmatizarea, zdrobirea picioarelor); *grija Sfinților împărați Constantin și Elena față de cei nevoiași și încurajarea Bisericii de a proteja și ajuta pe săraci, orfani, bolnavi, văduve; încreștinarea legislației* privitoare la căsătorie, celibat, familii fără copii, adulter, avort, interzicerea vinderii copiilor din familiile sărace prin ajutorarea acestora; *sprijinirea femeilor cu scopul de a se dedica familiei; ușurarea situației sclavilor recunoscându-se și clerului dreptul de a-i proclama liberi, în biserică; îmbunătățirea tratamentului celor din închisori.*

2. Actualitatea politicii religioase, sociale, legislative și social-filantropice a Sfinților împărați Constantin și Elena pentru viața lumii contemporane:

a) *Libertatea religioasă într-o lume secularizată și laicizată. Rolul statului în recunoașterea legislației proprii a Bisericii (în lume, în Europa și în România);*

b) *Omul politic contemporan și creștinismul (de la indiferentism la mărturie creștină și implicare activă în viața Bisericii);*

c) *Sărbătorirea duminicii și a marilor sărbători bisericesti (prilej de renaștere morală și educație religioasă);*

d) *Construirea de biserici (o necesitate liturgică, misionară-pastorală și cultural-educățională în dezvoltarea și viața comunităților creștine urbane și rurale și pentru cele ortodoxe românești din diaspora);*

e) *Sprijinirea de către stat a activităților social-filantropice și cultural-educăționale ale Bisericii (punerea la dispoziția Bisericii a unor imobile și a altor bunuri);*

f) *Restituirea către comunitățile creștine a bunurilor confiscate în timpul regimului comunist (un act de dreptate istorică și de sprijinire a Bisericii în dezvoltarea propriilor activități social-filantropice, cultural-educăționale etc);*

g) *Cercetarea și valorificarea trecutului istoric al Bisericii (sprijinul statului pentru susținerea și protejarea monumentelor istorice, de artă și arhitectură creștină).*

3. Evlavie și cinstirea Sfinților împărați Constantin și Elena de către Biserică:

a) *Din punct de vedere liturgic (cinstiți ca Mari împărați, întocmai cu Apostolii, prin slujbă în minei, acatist, hramuri de biserici și mănăstiri);*

b) *Din punct de vedere iconografic (Sfântul Constantin cel Mare reprezentat în rândul dreptilor în veșminte împărătești; Sfântul împărat Constantin stând pe tron în mijlocul adunării, la*

reprezentarea Sinodului I Ecumenic; Sfinții împărați Constantin și Elena reprezentați împreună cu Sfânta Cruce în registrul de jos al naosului, în stânga spre altar; Sfinții împărați Constantin și Elena conducând ceata împărătească etc.);

c) *Alte forme de cinstire* (topografie, onomastică, heraldică, numismatică, medalistică, folclor, tradiții, obiceiuri etc.).

III. Centrul de presă **BASILICA** al Patriarhiei Române (Radio TRINITAS, TRINITAS TV, ZIARUL LUMINA) va realiza programe și emisiuni, filme documentare, materiale publicistice etc. pentru promovarea, în anul 2013, a „*Anului omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena*”. În acest scop se va solicita colaborarea centrelor eparhiale pentru identificarea în biserici și mănăstiri, precum și în biblioteci, a celor mai frumoase și reprezentative fresce, icoane, miniaturi, broderii și țesături, mozaicuri și vitralii, reprezentând pe Sfinții împărați Constantin și Elena.

IV. Realizarea de studii, comentarii și bibliografii cu conținut patristic, istoric, dogmatic, liturgic, catehetic, pastoral, social-filantropic și ecumenic pentru prezentarea „*Anului omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena*” în cadrele prezentate la punctele I și II.

V. La nivelul Patriarhiei Române se va organiza un **congres internațional, ale cărui rezultate vor fi publicate într-un volum academic**, iar la nivelul eparhiilor și al instituțiilor de învățământ teologic, se vor organiza **dezbateri, colocvii și seminarii pe tema "Sfinții împărați Constantin și Elena, promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii"**.

VI. În cursul anului 2013 se vor organiza **expoziții de icoane, fresce, mozaicuri reprezentând pe Sfinții împărați Constantin și Elena**.

VII. În cursul anului 2013 se vor organiza **pelerinaje la Roma, Milano, Constantinopol, Ierusalim, Niș, precum și în alte locuri unde se află vestigii ale ctitoriilor Sfinților împărați Constantin și Elena**.

VIII. Se va publica un album omagial consacrat „*Sfinților împărați Constantin și Elena în evlavia ortodoxă*”.

IX. Patriarhia Română va emite o medalie jubiliară cu Sfinții împărați Constantin și Elena.

X. Ca parte a programului-cadru național bisericesc, la Conferința pastoral-misionară semestrială din primăvara anului 2013 se va trata tema „*Sfinții împărați Constantin și Elena, promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii*”, cu posibilitatea aprofundării acesteia la una din conferințele preoțești administrative lunare pe care o va stabili fiecare eparhie.

XI. În luna octombrie din anul 2013 la Palatul Patriarhiei se va organiza o ședință solemnă a Sfântului Sinod cu tema „*2013 - Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena*”, precum și o expoziție tematică cuprinzând cele mai frumoase și reprezentative fresce, icoane, miniaturi, broderii și țesături, mozaicuri, vitralii, fotograme, reprezentând pe Sfinții împărați Constantin și Elena, precum și biserici și mănăstiri reprezentative cu hramul “Sfinții împărați Constantin și Elena”.

XII. În urma discuțiilor care au avut loc și a lămuririlor suplimentare prezentate de Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la propunerea Comisiei teologice, liturgice și didactice, precum și a votului unanim exprimat, Sfântul Sinod a hotărât:

1. Ia act și aprobă inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, propusă Sfântului Sinod de Permanența Consiliului Național Bisericesc, privind *declararea în Patriarhia Română a anului 2013 ca „Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”*.

2. Aprobă *programul-cadru național bisericesc în 11 puncte (I-XI)*, redat în prezentul referat, care va fi adus la cunoștința eparhiilor, în vederea realizării proiectului liturgic, cultural și mediatic intitulat „*2013 - Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena*”.

3. *Aprobă ca, în fiecare eparhie și în fiecare școală teologică, ierarhii eparhioți să ia măsurile necesare pentru a ilustra programul-cadru național bisericesc intitulat „2013 - Anul omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”, prin acțiuni și manifestări locale (media, publicistice, conferințe, întruniri, simpozioane și seminarii pastorale, teologice, cultural-educative), prin contribuția profesorilor de teologie, a istoricilor, a preoților și monahilor, subliniindu-se importanța Sfinților împărați Constantin și Elena, ca promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii, precum și locul Sfinților împărați Constantin și Elena în evlavia poporului român.*

4. *Aprobă ca Centrul de presă BASILICA al Patriarhiei Române (Radio TRINITAS, TRINITAS TV, ZIARUL LUMINA) să inițieze și să prezinte programe, emisiuni, filme documentare, materiale publicistice etc. pentru promovarea, în anul 2013, a „Anului omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”.*

5. *Aprobă publicarea unui album omagial intitulat „Sfinții împărați Constantin și Elena în evlavia ortodoxă” (hramuri, onomastică, folclor, tradiții, obiceiuri), colectivul redacțional urmând a se stabili de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.*

6. *Aprobă emiterea de către Patriarhia Română a unei medalii jubiliare cu Sfinții împărați Constantin și Elena.*

7. *Ca parte a programului cadru național bisericesc din anul 2013 dedicat „Anului omagial al Sfinților împărați Constantin și Elena”, aprobă ca, în cadrul Conferinței pastoral-misionare semestriale de primăvară din anul 2013, să se trateze tema intitulată „Sfinții împărați Constantin și Elena, promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii”, cu posibilitatea aprofundării acesteia și la una din conferințele preoțești administrative lunare pe care o va stabili fiecare eparhie.*

Cu dragoste în Hristos, Domnul nostru,

Președintele Sfântului Sinod

† Daniel

**Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

**† Ciprian Câmpineanul
Episcop-vicar patriarhal**